

Kabina pro začínající houslisty

Jára Cimrman

Prof. Pavel Vondruška

Nejprve si ukážeme takový zajímavý nákres.

(Rozvine schematický náčrt kabiny bez podrobností.)

Co to je, přátelé? Patrně nevíte. Však je to také objev teprve rok starý. Loni na podzim byl rakouský cimrmanolog prof. Fiedler upozorněn stavebním inženýrem Karlem Wittnerem na záhadné zařízení, které objevil při demolici starého domu na jižním okraji Vídně. Jednalo se o rozměrnou skříň vážící 12 q. Namátkový vrt do stěny skříně odhalil, že její plášť je vyplněn pískem a africkou trávou. Dveře s trezorovým pákovým uzávěrem zvenčí sváděly k domněnce, že se jedná o nedobytnou pokladnu, jenže dřevinou, že? Protože zařízení bylo opatřeno výrobním štítkem s nápisem J. Cimrman – 1893, požádal inženýr Wittner o pomoc vídeňského cimrmanologa. Prof. Fiedler došel k názoru, že kabina je klozetem a že původně stála obráceně (otočí schéma vzhůru nohama), tj. stropním otvorem dolů směrem k odpadové rouři. Teprve později jednoznačně určil skříň jako telefonní budku. (Vrátí schéma do původní polohy.)

Profesoru Fiedlerovi přitom vůbec nevadilo, že uživatel této „telefonní budky“ by mohl být náhodným kolemjdoucím kdykoli v kabině zavřen a nemohl by se bez cizí pomoci dostat ven, protože uvnitř žádná klika není. A k čemu má telefonní budka takovou rouru? Patrně aby mohl zamčený volat o pomoc! (Sám se své poznámce osaměle směje.) Abychom zkrátka zabránili vršení dalších nesmyslů, rozjeli jsme se do Vídně. Jakmile jsme v rakouském poštovním muzeu kabinu spatřili, okamžitě jsme ji dali převézt z poštovního muzea do muzea hudby. Věděli jsme totiž hned, o čem se jedná.

Přečteme si předmluvu k prvnímu sešitu Cimrmanovy houslové školy:

„Hra houslová ve svých počátcích je obtížná nejen pro žáka samotného, nýbrž i pro jeho okolí. Prostou metodou statistickou jsem zjistil, že rodiče (pěstouni), kteří dali dítě učit hře houslové, umírají v průměru o tři léta dříve než rodiče (pěstouni), kteří svým dětem hudební vzdělání vůbec neposkytli.

Nepříznivé účinky prvních začátečnických smyků na nervový organismus rodičů (pěstounů) dají se však odstranit. Za částku pouhých dvaceti zlatých lze ode mne obdržeti novinku mnou patentovanou, která nepříznivé účinky hry houslové na okolí zcela vyloučí.

Jedná se o mou kabinu pro začínající houslisty.“

A nyní si rozvineme druhé schéma. Popišme si toto Cimrmanovo zařízení: Žák vstoupil s nástrojem do kabiny. Rodič za ním zavřel dveře a dal pákový uzávěr do polohy zavřeno. Zároveň vypínačem (6a) rozsvítil žárovku (6). Žák si dal na pultík (5) noty a mohl cvičit. Stěnami izolovanými pískem a africkou trávou (10) nepronikl ven

29

žádný zvuk. Ten byl odváděn zvukovodem (9) do svítlíku. Zvukovod sloužil současně jako vzduchovod a chránil žáka před udušením. Síto (2) zabraňovalo vnikání hmyzu do kabiny. Chtěl-li se rodič přesvědčit, jak dítě cvičí, vytáhl z trychtýřovitého sluchátka tlumicí zátku (8a) a přiložil hadičku kontrolního poslechu (8) k uchu (13). Jestliže dítě naopak potřebovalo cokoli zvenčí, použilo tlačítko (1), které ovládalo elektrický zvonek (4) na vnější straně kabiny. Jestliže se rodič domníval, že dítě lekci z nového notového sešitu již zvládlo, zhasnul vypínačem (6a) světlo (6), a žák musel hrát z paměti. Abyste měli správnou představu, jak Cimrmanův patent fungoval, profesor Ladislav Smoljak ve vídeňském muzeu hudby vstoupil do kabiny s houslemi a my jsme si jeho hru natočili jednak při otevřených

a jednak při zavřených dveřích. Poslechněte si nejprve nahrávku při dveřích otevřených:

(Začátečnická hra na housle – z magnetofonového záznamu.)

A nyní při dveřích zavřených:

(Ticho – z magnetofonového záznamu.)

Dokonalé tishníní, že!? Címrmanovy kabiny pro začínající houslisty upadly na čas v zapomenutí... (ke zvukaři) díky, už to můžete stáhnout ... v zapomenutí, když byla jejich výroba v roce 1914 zastavena v důsledku přerušování obchodních styků s Afrikou a z toho vyplývajících katastrofálního nedostatku africké trávy pro zvukovou izolaci stěn. Novinkou je nejen vylehčená konstrukce z polystyrénu, ale i tzv. Vondruškovy kukátko (11) pro optickou kontrolu hrajícího žáka.

30

Dr. Zdeněk Svěrák:

Címrmanovi žáci si v posledním ročníku troufli i na útvar tak náročný, jakým je opera. V r.1895 nastudoval Címrman s absolventy vlastní jednoaktovou operu „V chaloupce stínu“. Je velká škoda, že se z tohoto úsměvného díla zachovalo jen libreto. Hudební part se nám dodnes nepodařilo nalézt. Až na jediný střípek. Za poslední slova libreta si Címrman našel pět notových linek a do nich vepsal závěrečný akord.

(Akord z magnetofonového záznamu.)

To byl on.

I když nebývá zvykem inscenovat operu bez hudby, domníváme se, že kvalita Címrmanova libreta nás k tomu opravňuje.